

Asia: VN/23855/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tupakkaverosta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

LAUSUNTO LUONNOKSESTA HALLITUKSEN ESITYKSEKSI EDUSKUNNALLE LAIKSI TUPAKKAVEROSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Päivittäistavarakauppa ry:ltä (PTY) lausuntoa otsikkoasiassa. PTY kiittää lausuntopyynnöstä ja lausuu asiassa seuraavaa:

Nikotiinipusseista hallitusohjelmassa

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa todetaan seuraavasti:

Nikotiinipussit otetaan tupakkalain soveltamisalan piiriin ja niiden myynti sallitaan

noudattaen niille asetettuja sääntöjä, joilla pyritään ehkäisemään nuorisokäyttöä, harmaatuontia ja laitonta kauppaa sekä torjumaan järjestäytyntä rikollisuutta. Vähittäismyynti säädetään luvanvaraiseksi, tuotteille säädetään naapurimaissa käytössä olevat nikotiinirajat ja tuotteissa sallitaan vain aikuisille tarkoitetut maut.

Nikotiinipussit ja muut nikotiinia sisältävät tupakkalain alaiset tuotteet, joilla ei ole valmisteveroa, otetaan tupakkaverotuksen piiriin nikotiinia sisältävien sähkösavukenesiteiden veroa vastaavalla tavalla soveltuvien osin. Verotaso mitoitetaan siten, ettei se merkittävästi ohjaa kulutusta pois verollisesta myynnistä ja että se ohjaa vähentämään tupakoinnista aiheutuvia haittoja.

PTY katsoo, että luonnos hallituksen esitykseksi ei toteuta hallitusohjelman kirjausta. Tarvitaan maltillinen veroratkaisu, jotta verotulot nikotiinipussien myymisestä saadaan Suomeen.

Valtiovarainministeriön esitysluonnoksen mukaan nikotiinipussien verotus nostaisi tuotteiden hintoja Suomessa noin 2,5 euroa rasialta. Kuten esityksessä todetaan, naapurimaissa verotasot ovat selvästi matalampia. Virossa verotaso on 0,11-0,12 euroa grammalta eli 1,30-1,40 euroa rasialta. Ruotsissa verotaso on noin 0,02 euroa grammalta eli 0,2 euroa rasialta. Toisin sanoen, Suomen verotaso olisi esityksen toteutuessa yli puolitoistakertainen Viroon nähden ja kymmenkertainen Ruotsiin nähden.

Esitysluonnoksessa verotaso on hallitusohjelmakirjauksen vastaisesti asetettu niin korkealle suhteessa naapurimaihin, että se nimenomaisesti luo kannustimia nikotiinipussien maahantuonnille ja harmaalle taloudelle, mistä ei kerry verotuloja Suomeen. On huomattava, että tuotteiden markkina on vasta kehittymässä, joten verotason määrittäminen on ratkaisevassa asemassa jatkossa Suomeen maksettavien verotuottojen kannalta. Verkkokauppojen tarjoama niin Virossa kuin Ruotsistakin asettaa ns. markkinahinnan ja nyt esitetyllä tasolla ero naapurimaihin muodostuu yksinkertaisesti liian suureksi. On huomioitava, että Suomessa laillisesti myydyistä tuotteista tilitetään valtiolle valmisteveron lisäksi arvonlisäveroa (24%).

Hallitusohjelmakirjauksen mukaan verotuksella tulisi myös ohjata vähentämään tupakoinnista aiheutuvia haittoja. Tupakkaa sisältämättömät nikotiinituotteet voivat osaltaan tukea kulutuksen siirtymistä pois perinteisistä savukkeista vähemmän haitallisiin tuotteisiin, mikä tulisi huomioida päätettäessä verotuksen tasosta. Esimerkiksi Ruotsissa tupakkaverostrategia perustuu suhteelliseen verotukseen, joka määräytyy tuotteen riskin mukaisesti. Vuonna 2023 Ruotsissa nikotiinipussien verotaso on noin 8 prosenttia savukkeiden verotason verrattuna.

Jotta Suomi onnistuu suuntaamaan nikotiinipussien kulutusta kotimaassa verotettavaan myyntiin, on kannattavaa asettaa verotaso linjassa naapurimaiden kanssa. Tämä tarkoittaa savukkeisiin verrattuna matalampaa verotaso, ja näin on Suomessa tehty myös sähkösavukeneiteiden verotuksessa.

Valmisteverosta

Sen lisäksi, että maltillinen veroratkaisu tuo tuloja Suomeen, valmisteveromallin tulisi olla myös hallinnollisesti kevyt ja luotettava. Nyt esitetty malli on hallinnollisesti raskas, väärinään potentiaalisesti kilpailua ja on sekava. Arvoveron osalta on epäselvää kuka tilittää verot ja koska, kuka määrittää tuotteen hinnan ja miten voidaan varmistua hinnan luotettavuudesta? Lisäksi arvoveromalli voi johtaa nykyiseen savuketoimijoiden piirissä vallitsevaan kilpailun puutteeseen ja staattiseen markkinaan. Vastaavaa mallia ei ole käytössä myöskään muissa EU-jäsenvaltioissa. Painoon perustuva yksikkövero nikotiinineiteiden tapaan on mallina toimiva, kunhan veron suuruus on kilpailukykyinen suhteessa naapurimaihin.

Kaikissa tilanteissa valmisteverojen maksaminen tulee muuttaa reaaliaikaiseksi siten, että verot tulee maksaa/olla maksettu sen hetken verorakenteen mukaan, jolloin ne toimitetaan kaupan verollisen varastoon. Toisin kuin monessa muussa EU-maassa, ennakkovarastointi on nykyisellään Suomessa laillista. Tämä tarkoittaa, että toimittajat ennakkovarastoivat veron alaisia tuotteita ennen veronkorotuksia omiin verollisiin varastoihinsa ja toimittavat pitkään voimassa olevaa verokantaa alhaisemman verokannan mukaan maksettuja tuotteita kaupalle myytäväksi. Menettely aiheuttaa kaupalle haasteita, eivätkä veronkorotukset siirry tuotteisiin aiotussa aikataulussa.

Lopuksi

PTY katsoo, että hallituksen esitysluonnoksessa esitetty veromalli nikotiinipusseille ei toteuta hallitusohjelman kirjausta, on omiaan ohjaamaan kulutusta matkustajatuontiin ja harmaaseen kauppaan sekä on hallinnollisesti raskas ja epäselvä. Markkinan vasta kehittyessä maltillinen sähkösavukenesteiden kaltainen tuotteen painoon perustuva veromalli nikotiinipusseille sen sijaan toisi verotuloja Suomeen. Samalla alhaisemmalla verotuksella olisi mahdollista ohjata kulutustottumuksia pois tupakasta ja nuuskasta vähemmän haitallisiin tuotteisiin.

Lausunnolla oleva esitysluonnos ottaa kantaa ainoastaan nikotiinipussien verotukseen, kun tärkeää olisi ollut, että nikotiinipussien yleinen sääntelykehys olisi saatettu voimaan samanaikaisesti valmisteveromuutoksen kanssa (mm. luvanvaraisuus ja verkkokaupan kieltäminen). Jos valmisteveromuutos tulee voimaan muuta sääntelykehystä aiemmin, kuluttajilla on merkittävä intressi tilata tuotteet ulkomaisesta verkkokaupasta, jolloin valmiste- ja arvonlisäverot jäävät Suomelta saamatta.

Mikäli hallituksen esitysluonnoksessa esitetty verorakenne kaikesta huolimatta toteutuu, toimijat tarvitsevat riittävän siirtymäajan toteuttaa muutokset. Muutos tarkoittaa tuotteiden päälle hinnoittelua, mikä ei nykyisen lainsäädännön perusteella toteudu.

Kunnioitavasti

Päivittäistavarakauppa ry

Kari Luoto

Tea Taivalkoski

Toimitusjohtaja

Lakimies

Taivalkoski Tea
Päivittäistavarakauppa ry